

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Porin työllisyyspalveluiden lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Ensimmäisenä

toimenpiteenä käynnistettiin 1.3.2021 työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, joissa kokeilukunnat vastaavat

osin alueensa työ- ja elinkeinopalveluiden tarjoamisesta. Porin kaupunki on mukana kuntakokeilussa yhdessä Ulvilan ja Kokemäen kaupunkien kanssa. Kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti jatkaa

valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Hallitus linjasi, että siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli,

joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan

7 000–10 000 lisätyöllistä. Linjauksen mukaan valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta

työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin ja työttömyysturvan ja työttömän palveluun

aktivoinnin välinen kytkös poistettaisiin. Valtio ja kunnat jakaisivat työvoimapolveluiden rahoitukseen liittyvää

kustannusvastuuta, jolloin turvattaisiin kuntien kannusteet järjestää palveluja myös heikommassa

työmarkkina-asemassa oleville.

Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimialan ja työllisyyspalveluiden lausuntoa on valmisteltu yhdessä

mm. Rauman kaupungin kanssa. Lausunnossa viitataan useilta osin myös Kuntaliiton lausuntoon. Työllisyys-

ja elinkeinopalveluiden siirto kuntiin on odotettu uudistus, joka tulee toteuttaa palveluiden vaikuttavuuden

parantamiseksi. Kuntien yhteinen huoli liittyy esitetyn lakimuutoksen soveltavuuteen kunta-alustalle sekä

rahoitusmallin kannustavuuteen. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa joustavat ja asiakaslähtöiset lähipalvelut,

eikä nykyisen lainsäädännön siirtäminen sellaisenaan kunnan järjestämisvastuulle sitä takaa. Esitetty yhteistoimintavelvoite ja toiminnan arviointimenettely yhdistettynä valtioneuvoston päätösvaltaan muodostavat uuden ohjausmekanismin, joka rajoittaa tarpeettomasti kunnallista itsehallintoa.

Kuten Kuntaliitto, myös Porin ja Rauman kaupungit esittävät, että rahoituksen osalta laajan työttömyyden

painoarvoa korotetaan 30 %:sta 50 %:iin. Se tasoittaisi kuntien vaikutusmahdollisuuksia kohdata suhdanne-

ja muita taloudellisia riskejä. Esityksen mukaan työttömyysturvaetuuksien kompensatio korvattaisiin vain

poikkileikkaustilanteen mukaisesti. Näin ollen kuntien rahoitusvastuun kehitys riippuisi työttömyyden

kehityksestä mutta valtionosuus pysyisi samana riippumatta siitä, kasvaako työllisten tai työttömien määrä.

Esitetyn rahoitusmallin mukaan Porin kaupunki on yksi muutoksesta eniten kärsivä kunta ja olisi esitettyssä

mallissa merkittävä nettomaksaja. Rahoitusmekanismien tulee turvata riittävä resursointi kuntien näkökulmasta, eikä uudistus saa johtaa nykyisen toiminnan heikkenemiseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Jotta työvoimapolkujen siirrolla saavutetaan sille asetetut tavoitteet, tulisi tehtävien resurssoinnin ja

rahoituksen olla riittävää ja siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien asiakaslähtöisiä ja selkeitä

palvelukokonaisuuksia. Paitsi järjestämisvelvoitetta säätelevän lainsäädännön myös työvoima- ja yrityspalveluita säätelevän lainsäädännön tulisi olla nykyistä mahdollistavampaa ja joustavampaa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä

Yleinen

Kuntaliiton lausuntoa lainaten haluamme nostaa esiin huolen siitä, että tehdyn esityksen mukaan työvoimapalveluita ollaan tosiasiallisesti siirtämässä suurelta osin kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, joka

ei vastaa kuntien uudistukselle asettamia toiveita ja odotuksia. Esitetty malli järjestämisvastuusta kaventaa

kuntien toimintamahdollisuuksia. Kuntien vapaaehtoisesti työllisyyteen resursoimat panostukset saattavat

esityksessä liian tiukasti määritellyn järjestämisvastuun määrittelyn myötä vähentyä, jolloin työllisyysasteen

nostamiseen liittyvät tavoitteet ovat entistä vaikeampi saavuttaa.

Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun erottamisella toisistaan, pyrkimyksillä mahdollisimman suuriin alueisiin

ja ylisääntelyllä ei päästä hyödyntämään uuteen mallin oleellisesti liitettyä kuntaekosysteemiä parhaalla

mahdollisella tavalla. Kunta-alusta tarjoaa yhdenvertaisille palveluille toimivan ympäristön, hallinnointirakenteen, kytkennät ja mahdollisuudet. Julkisen vallan päätökset tulisi aina tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä (subsidiariteetti- periaate).

Järjestämisvastuun ja rahojen tulisi olla samoissa käsissä. Luottamalla kuntien kykyyn, osaamiseen ja haluun

järjestää palvelut parhaalla mahdollisella tavalla löydetään kullekin alueelle parhaat tavat palveluiden

organisointiin ja yhdyspintahaasteiden minimointiin. Vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaa jo itsessään

kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla (hankinnat, maahanmuuttajien palvelut yms.), joissa tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä. Valtiolla on mahdollisuus

varmistaa kuntien välisissä yhteistyösopimuksissa kuvattujen palvelu- ja rahoitusmallien kautta, että palvelujen yhdenvertaisuus sekä saatavuus toteutuvat ja että jokainen yksittäinenkin kunta selviää tästä

kunnille tärkeästä, uudesta tehtävästä.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos

kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai

useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi

muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Porin kaupunki

on ainoa kunta Satakunnassa, joka voisi muodostaa alueen yksin. Maakunnassa ei vielä ole tehty päätöksiä

järjestämismallista. Selvää on, että palveluiden järjestäminen pienessä kunnassa pienillä resursseilla ei

onnistu kustannustehokkaasti ja riittävällä asiantuntemuksella mutta yhteistoiminnasta ja toiminta-alueista

voisi päättää alueellisesti, eikä valtakunnan tasolla.

Esityksen mukaan valtioneuvostolla olisi toimivalta päättää kunnan tai kuntien kuulumisesta

hyvinvointialueisiin, mikäli työvoimapohja ei ole riittävä tai työvoimapohja on kolmena peräkkäisenä vuotena

alittanut 20 000 henkilöä. Lisäksi valtioneuvosto voi päättää kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen tai

alueen muuttamisesta, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja on merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti. Esityksessä työ- ja elinkeinoministeriön valvontarooli on poikkeuksellinen.

Kuntaliiton käsityksen mukaan järjestämisvastuun edellytykset on asetettu tarpeettoman korkeiksi.

Edellytetty 20 000 työvoimapohja tarkoittaa käytännössä yli 40 000 asukkaan väestöpohjaa. Yhdistettynä

yhtenäisen työssäkäyntialueen vaatimukseen ehdotettu lainsäädäntö edellyttää vielä huomattavasti suurempaa työvoima- ja väestöpohjaa. Ehdotuksen perusteluista ei löydy palveluista lähteviä perusteita

sille, miksi järjestämisvastuussa olevan tahon tulisi olla työvoimapohjaltaan näin laaja.

Porin kaupunki jakaa Kuntaliiton huolen siitä, että ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan

kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen

työvoimahallintotason perustaminen. Kuntaliitto pitää esitystä kyseenalaisena perustuslain takaaman

kunnallisen itsehallinnon kannalta. Ehdotus perustuu pitkälle menevään ja osin päällekkäiseen kuntien

hallinnon ja toiminnan sääntelyyn. Ehdotettu työvoimapohjavaatimus, työssäkäyntialuevaatimus sekä

valtioneuvoston päätösvaltaan yhdistetty arviointimenettely eivät Kuntaliiton käsityksen mukaan muodosta

kokonaisuutta, joka olisi hyväksyttävissä perustuslain 121 §:n tarkoittaman kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslain 18 §:n mukainen julkisen vallan velvoite edistää työllisyyttä olisi toteutettavissa myös

kunnallisen itsehallinnon kanssa yhteensopivalla tavalla.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

On ymmärrettävää, että tietyltä osin palveluiden ja toiminnan ohjaus ja seuranta on oltava valtakunnallista mutta

liian tiukalla valtakunnallisella ohjauksella saatetaan vaarantaa paikallisiin tarpeisiin perustuva toiminta ja

innovointi. Porin kaupunki yhtyy tässäkin kohdassa Kuntaliiton lausuntoon. Hallituksen esityksen mukaan

järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu eriytyisivät uudessa rakenteessa. Rahoitusvastuu on jokaisella kunnalla.

Järjestämisvastuu voisi olla yksin vain 20 000 työvoimapohjan täyttävillä kunnilla. Vastuu palvelujen tuottamisesta jakautuu järjestämis-vastuullisille ja työllisyyspalveluja tuottaville erillisille toimijoille. Lisäksi valtion

ohjausvalta suhteessa kuntiin vahvistuisi verrattuna nykyjärjestelmässä kuntiin kohdistettavaan ohjaukseen.

Valvonnan yhteydessä on arvioitava, kuuluuko vastuu havaitusta puutteesta tai epäkohdasta järjestäjälle vai

tuottajalle vai kummallekin ja jos näin, miten vastuu määritellään eri toimijoiden välille. Ratkaistavaksi voi

esimerkiksi tulla, mikä taho kantaa vastuun palvelujen saatavuudessa esiintyvistä ongelmista. Liittyykö ongelma

rahoituksen niukkuuteen tai siihen, että valtion ohjaus ohjaa toimintaa tiettyyn suuntaan, järjestämisvastuullisen

kykyyn toteuttaa järjestämisvastuuta ja kohdentaa rahoitusta vai palvelujen tuottajan toimintaan?
Vastuiden

eriytymisen johdosta valvontaan liittyvät selvitystehtävät selvästi monimutkaistuisivat.

Esityksessä on jätetty epätarkoituksenmukaisesti siirtämättä kuntiin useita tehtäviä, jotka kiinteästi kuuluvat TE-

palveluiden asiakaspalvelukokonaisuuteen. Näitä tehtäviä ovat mm. eräät työttömyysturvan myöntämiseen

liittyvät tehtävät sekä nuorten ONNI-toiminta. Iso keskeinen kokonaisuus on myös henkilöasiakkaiden

puhelinpalvelu ja alkavan yrittäjän ja työnantaja-/yritysassiakkaan puhelinpalvelut, jotka ovat esityksen mukaan

jäämässä valtiolle. Tehtäviä tulisi tarkastella asiakaslähtöisesti ja siten, että ne muodostavat eheän ja selkeän

kokonaisuuden.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Säännökset vastaavat 2.5.2022 voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (ns. pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä. Sama malli olisi siirtymässä kuntien toimeenpantavaksi uudistuksen myötä.

Kyseistä asiakaspalvelumallia on toimeenpantu kuntakokeilukunnissa n. kuukauden ajan ja todettu, että malli

sisältää epäjohdonmukaisuuksia ja kuten etukäteen jo pelättiin, se on liian kaavamainen. Yksityiskohtainen

sääntely ja asiakaskohtaisen jouston puute aiheuttavat sen, että virkailijoiden resurssi suuntautuu asiakkaiden

palvelun ja ohjaamisen sijaan hallinnollisten ongelmien ratkaisuun.

Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että kuntien järjestämisvastuulle siirtyy nykyinen työvoimapalveluita ja

työttömyysturvaa säätelevä lainsäädäntö. Kunnille siirtyy velvoite toimeenpanna nykyisenkaltaista järjestelmää

ja vain järjestämisvastuu siirtyy. Jos kunnan resurssit riittävät, mahdollista voisi olla tarjota lakisääteisten

palveluiden lisäksi kunnan omia palveluita. Pelkkä järjestämisvastuun siirtäminen ei uudista palveluvalikkoa ja

sen vaikuttavuutta riittävästi.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Työkokeilun uusi enimmäiskesto on lyhennetty 12:sta kuukaudesta 6:een kuukauteen. Samanaikaisesti

kuntouttavan työtoiminnan profiilia muutetaan hyvinvointialuemuutoksen myötä vielä enemmän sosiaalipalveluksi ja tällöin tietyille asiakaskunnalle jää palveluvajetta. Mikäli kesto on nykyistä lyhyempi, tulisi

olla mahdollista päästä työkokeiluun tarvittaessa nopeammin uudelleen. Positiivisena voidaan pitää sitä, että

valmennusten enimmäiskestot poistetaan ja joustavuus lisääntyy.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Uudistus tekee kuntien omistamien oppilaitosten hyödyntämisen aiempaa ketterämmäksi ja voidaan pitää

positiivisena muutoksena.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Myönteisenä pidämme sitä uudistusta, että luku- ja kirjoitustaidon koulutus on hyväksyttävää omaehtoisena

opiskeluna.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Porin kaupunki on työllistänyt palkkatuella kunnan eri yksiköihin verrattain aktiivisesti. Lakiuudistuksessa

esitetään, ettei kunta voisi myöntää itselleen palkkatukea eikä näin ollen kunnalle voisi lakiuudistuksen voimaan

tulon jälkeen työllistää palkkatuella ollenkaan. Tämä on iso muutos Porin työllistämistoiminnalle. Hyvänä

voidaan pitää palkkatuen painotusta yksityiselle sektorille ja sitä kautta vaikuttavuuden kasvua mutta julkisen

sektorinkin työllistämiseksi on paikkansa. Palkkatuella työllistetyistä henkilöistä n. 40%:a on aiemmin työllistetty

kunnille. Suunniteltu muutos vaikuttaa tämän asiakasryhmän työllisyysstatukseen, sillä heidän on usein vaikea

työllistyä avoimille työmarkkinoille, edes palkkatuella. Lisäksi muutos vaikuttaa kuntien valtionosuuteen, sillä

aiemmin työllistettyinä olleet henkilöt tippuvat pois ns. laajan työttömyyden kriteeristä, joka taas vaikuttaa

kunnan valtionosuuteen negatiivisesti.

Mikäli aiemmin palkkatuella kuntiin työllistettyjä henkilöitä halutaan jatkossa työllistää kuntiin, on kuntien

palkattava henkilöt normaalin rekrytointiprosessin kautta. Mikäli työllistetyt henkilöt on palkattu muihin kuin

valtionosuuden kustannuspohjaan oikeuttaviin palveluihin, esimerkiksi katujen ylläpitoon, jää heistä aiheutuva

kustannus kokonaan valtionosuuteen liittyvän kustannustenjaon tarkistuksen ulkopuolelle. Täten näistä

henkilöistä aiheutuvat kustannukset jäävät myös kollektiivisella tasolla valtion-osuusjärjestelmän ulkopuolelle.

Kuntaliiton lausunnossa ehdotetaan, että aiemmin palkkatuella kuntiin palkattujen henkilöiden tilastointia pitäisi

kehittää siihen suuntaan, että nämä henkilöt laskettaisiin osaksi laajan työttömyyden kriteeriä sekä heistä

aiheutuvat kustannukset laskettaisiin ja raportoitaisiin Valtiokonttorille osaksi lakisääteisiä palveluita siten, että

kustannukset kirjautuisivat osaksi valtionosuuspohjaa. Silloin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata

esimerkiksi osatyökykyisiä palkkalistoilleen ja tämä ei aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään. Nykyisen

kuntien palkkatukityöllistämisen kaltaisen työllistämismuodon statuksen lisääminen lainsäädäntöön olisi

perusteltua myös siksi, että kunnat voivat osoittaa tarjoavansa palvelua heikossa työmarkkina-
asemassa oleville

täyttären tällä lain vaatimuksia palveluiden yhdenvertaisuudesta. Porin kaupunki kannattaa Kuntaliiton

ehdotusta.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Korvausten maksamisen siirtyminen kuntiin tulee huomioida talous- ja henkilöstö-resurssoinnissa.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Työvoimaviranomaisella (kunnalla) olisi jatkossa velvollisuus järjestää 60 vuotta täyttäneelle työnhakijalle, jonka

oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia, työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ

muun kuin kunnan palveluksessa. Jos henkilö ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille, hänen kotikuntansa tulisi

järjestää työntekomahdollisuus. Kunnalle ei maksettaisi erikseen palkkatukea mutta palkkakustannuksiin

myönnettäisiin valtionosuutta 50% palkkatuella katettavista kustannuksista.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esityksessä ehdotetaan, että työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta

asiakastietojärjestelmää kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa

asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. TE2024-toimintaympäristön muodostuessa järjestämismvastuussa olevien

kuntien näkökulmasta osana kuntien laajenevaa toimintaympäristöä ja on siten osana tiedonhallintalain

velvoittamaa arvioinnin alla olevaa kokonaisuutta. Työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämismvastuu kuntien

tehtävien toteutumiseksi edellyttää tarkoituksenmukaisten integraatioiden toteuttamisen useampaan kuin yhteen

sisäiseen tietojärjestelmään asiakasymmärryksen ja -kokemuksen luomiseksi (esim. opetustoimiala, hyvinvointialue, elinkeinoyhtiöt).

Toteutusten tulee olla skaalautuvia ja hyödynnettävissä eri palveluntarjoajien sekä yritysten tulokulmasta.

Työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisen onnistuminen edellyttää julkinen mahdollistaa ja

yksityinen toteuttaa -käytännön jatkojalostamista. Näin varmistetaan palveluiden käytettävyys, turvallisuus ja

yhteentoimivuus sekä parannetaan tietoon perustuvaa asiakasymmärrystä ja kokemusta.

Epäselväksi jää, että koskeeko valtakunnallinen asiakastietojärjestelmä myös yritys- ja työnantaja-asiakkaita ja

onko se yhdistettävissä mahdollisiin alueen muihin järjestelmiin. Kuntien kokemus meneillään olevista

kuntakokeiluista on se, että TE-hallinnon järjestelmien lisäksi ei ole ollut luvallista ja mahdollista käyttää muita

järjestelmiä. Tämän sääntelyn tulee muuttua.

Porin kaupunki edellyttää, että yhteistyö ja tietojen vaihto hyvinvointialueiden kanssa tulee kirjata lainsäädäntöön.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Ehdottoman kannatettavaa, että kuntakokeilut päättyvät vasta pysyvän järjestämisvastuun siirtyessä kunnille.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Uudistuksen edellytyksenä voidaan pitää sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta kunnille

aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Hyväksyttävää ei ole se, että rahoitusmallin kustannusvaikutus

näyttää TEM:n laskelmien mukaan olevan negatiivinen Porin kaupungille.

Kuntaliiton tapaan Porin kaupunki ehdottaa, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannuksen

määriteltäisiin siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella, eikä vuoden 2019 kuten esityksessä. Kunnille

siirtyvien tehtävien rahoituksen olisi hyvä perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta, eikä nykyisen

palvelujärjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä. Talousarvion ja toteutuman välillä on TE-hallinnossa ollut

useampana vuotena valtion tilinpäätöksen perusteella epäsuhtaa.

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa

kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja

30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä

olevat asiakkaat. Työttömyysturvaetuuksien kompensatio taas korvattaisiin kunnille poikkileikkaustilanteen

mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin.

Kuntaliitto on tehnyt huomion, että kannustinmallin eli työttömyysturvan uuden vastuunjakomallin ydintavoite on

ohjata työllistymiseen johtavaa, tehokasta ja vaikuttavaa TE-palveluiden järjestämistä. Myös

työttömyysturvavastuu ja sen hyvitys tulee joka kunnalle, mutta järjestämistehtävät puolestaan vain järjestäjille.

Tämä tarkoittaisi, että lähtökohtaisesti suurimmassa osassa Suomen kuntia valta ja taloudellinen vastuu ovat

epäsuhtaiset.

Kuntaliitto huomauttaa, että esitetty rahoitusmalli ja työttömyysturvakustannusten kompensatiomalli luovat

kuntien kustannuksiin vahvasti suhdanteista riippuvaisen mekanismin, etenkin työttömyysturvaetuuksien osalta.

Pidämmekin perusteltuna muuttaa palveluiden niin sanotun kombikriteerin painoarvoa enemmän kohti laajan

työttömyyden kriteeriä, esim. muuttaen suhdetta arvoon 50/50. Tämä tasoittaisi kuntien

vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelta tulevien suhdannevaihteluiden sekä shokkien taloudellista riskiä. Edellä

mainittua painoarvoa voidaan perustella myös sillä, että laajan työttömyyden kriteeri toteuttaa parhaiten

tarveperusteisuutta, kun rahoitus seuraa työttömyyttä.

TE-palveluiden rahoituksen laskennallisen kuntiin kohdentumisen nykytilan sekä tulevan tehtävien rahoitusmallin välillä on suuria eroja ja Porin kaupungilla ja koko Satakunnan maakunnassa uudistuksen

taloudellinen vaikutus on negatiivinen.

Tilanteeseen sopeutumiseksi esitetään kahden vuoden sopeutumisaikaa, jossa ensimmäisenä kalenterivuonna

rahoitus perustuisi 50 %:sti laskennalliseen nykytilaan ja 50 %:sti valtionosuuskriteereihin ja toisena kalenterivuonna 25 %:sti laskennalliseen nykytilaan ja 75 %:sti valtionosuuskriteeriin. Kolmannesta täydestä

vuodesta lähtien rahoitus perustuisi valtionosuuskriteeriin. Koska tehtävät siirtyvät esityksen mukaan kunnille

1.12.2024, kestää siirtymäaika tosiasiallisesti esitetyn kolmen vuoden sijaan vain kaksi kokonaista vuotta ja

yhden kuukauden. Pidämme sopeutumisaikaa liian lyhyenä etenkin tilanteessa, jossa kuntien toimeenpanokyky

laadukkaaseen muutokseen täytyy turvata. Kuntiin siirtyviä kustannuksia tulisi myös ennakoida ennen muutosta,

koska valmistelu vaatii resurssointia myös kuntapuolella.

Kannatamme Kuntaliiton ehdotusta siitä, että työttömyysturvaetuuksien kompensatiomallia tulisi tarkastella

uudestaan. Poikkileikkaustilanteeseen perustuva kompensatio ei huomioi väestön kasvun ja vähenemisen

trendin aiheuttamaa vääristymää. Etuuksien kompensatian osalta tulisi harkita, että tuki kohdennetaan kunnille

osana valtionosuutta työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) mukaan vuosittain. Jotta kompensatio ei

aiheuttaisi negatiivista kannustinvaikutusta, voitaisiin jaettava summa pitää toistaiseksi vakiona kokonaan

tasolla siten, että vuosittain muuttuisi vain kompensaation jakautuminen kuntien välillä. Silloin etuuksien

kompensaatio olisi kannustava mutta huomioisi kuntien välisen muuttoliikkeen ja väestömuutoksen.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Esityksessä esitetään harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämistä valtion Kehäkeskukselle. Valtakunnallinen ohjaus ja keskitetty asiantuntemus nähdään mallina, joka takaa asiakkaiden välisen tasa-arvon sekä tehostaa käsittelyä. Kokemukset keskitetystä mallista eivät Satakunnassa ole hyviä, sillä asiakkaiden saama palvelu on hidastunut merkittävästi verrattuna aikaisempaan paikalliseen käsittelyyn. Valtakunnallinen oikeudellinen tuki ja työttömyysturvaneuvonta alueen virkailijoille on hyvä toimintamalli mutta itse työttömyysturvan käsittelytehtävät voitaisiin hyvin tehdä alueilla. Jakautuminen kuntien ja valtion toimivaltaan kuuluviin asioihin on epätarkoituksenmukaista.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

Kunnan rahoitusvastuu työmarkkinatuesta alkaa jo 100 päivän kohdalla ja laajenisi myös peruspäivärahaa ja ansiosidonnaiseen päivärahaan. Kulut kasvavat mutta keinot vähenevät, kun työllistymistä edistävät toimenpiteet kuten työkokeilu eivät enää katkaise maksuvelvollisuutta. Aito työllistäminen katkaisee kunnan maksuvelvollisuuden. Järjestelmä ei enää kannusta kuntaa järjestämään tehokkaasti työllistymistä tukevia palveluita.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Uudistuksessa tulee huomioida työvoimahallinnon henkilöstön lisäksi myös kuntien työllisyyspalveluiden henkilöstö eli heidän asemansa uudistuksessa ja huomiointi uudistuksen valmistelussa. Aikataulussa tulee huomioida uuden työyhteisön ja organisaation rakentamiseen riittävästi aikaa. TE-hallinnosta siirtyvien henkilöiden toimenkuviin pitää voida kunnissa vaikuttaa, jottei synny tilannetta, jossa TE-toimisto siirtyy entisenlaisena uuden hallinnon alle ja todellisten uudistusten tekeminen vaikeutuu.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

On kannatettavaa, että esityksen 3§:n mukaisesti asiakkaalla ei enää aikarajaa TYP-palveluun pääsyssä, vaan palveluun pääsy perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Näin asiakkaalla on mahdollisuus päästä palveluun varhaisemmassa vaiheessa. Jotta kohderyhmä moninaisuudessaan pysyy selkeänä, on kuitenkin samalla tärkeää, että määritellään selkeästi, mitä monialaisen palvelun tarpeella tarkoitetaan.

Esityksessä ei säädetä yhteistyösopimuksen tekemistä. On tärkeää, että monialaisesta tuesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan tarkkaan mm. yhteistoiminnan resurssoinnista ja kustannusten jaosta. Lain viittaus riittävään resurssointiin ei turvaa sitä, että yhteistoimintaan varattaisiin riittävät toimintaresurssit.

Resurssointia tulee tarkastella laissa pitkäaikaistyöttömien määrä huomioiden ja määrittää henkilöstöresurssi suhteessa asiakasmäärään (vrt. hoitajamitoitus). Potentiaalisten asiakkaiden (=pitkäaikaistyöttömien) määrä on työntekijöiden määrän sijaan relevantti resurssointia ja kustannustenjakoa määrittävä tekijä. Yhteisten kustannusten jako kuntien ja hyvinvointialueen välillä voisi olla 50 % ja 50 %. Kunnat tai kuntayhtymät toimivat työvoimaviranomaisen roolissa TYP-verkostossa.

Lakiesityksen 16§:ssä ja 17 §:ssä käsitellään nuorten monialaisia palveluja. Esityksen perusteella jää epäselväksi, keskitetäänkö nuorten monialaiset palvelut Ohjaamoihin vai voiko nuori olla myös TYPin asiakkaana. Kokemusten mukaan Ohjaamon monialaiset palvelut eivät ole riittäneet kaikille nuorille, vaan nuoria on ohjautunut lisääntyvässä määrin TYPin asiakkaiksi. Toimiva malli voisi olla sellainen, että Ohjaamon asiakkaana oleva nuori saisi Ohjaamosta yhden oven periaatteella tarvitsemiaan palveluja monialaiset palvelut mukaan lukien. Esityksessä jää epäselväksi myös se, onko työllistymistä edistävällä monialaisella tuella ja nuorten monialaisilla palveluilla yhteinen johtoryhmä vai omat johtoryhmänsä. Esityksen perusteella ei käynyt selväksi myöskään se, onko monialaisten palvelujen asiakastietojärjestelmä käytössä nuorten monialaisissa palveluissa vai

miten tiedonkulku eri toimijoiden välillä hoidetaan.

Esityksen 17§:ssä käsitellään yksittäistä hanketta/palvelua, mikä ei ole lain kokonaisuus huomioiden perusteltua. Laissa ei säädellä muutoinkaan yksittäisistä palveluista. Tämä pykälä jää lain kokonaisuudesta irralliseksi, joten sen voisi poistaa.

Monialaisten palvelujen tukirakenne jää 18 §:ssä esitetyssä muodossa epäselväksi.

Tukirakenteesta säätäminen kuuluu pikemmin asetukseen, jossa on tarpeen säätää tarkemmin tukirakenteesta ja sen roolista monialaisten palvelujen kehittämisessä.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Jokelainen Johanna
Porin kaupunki - Porin kaupunginhallitus 13.6.2022